

Цетиње, 3. априла

Појавила се мисао о трговини — у скадарском питању.

Потоци проливане крви, хиљаде гробова најбољих наших синова, палих под Скадром, треба да се претворе у — милијоне!

У милијоне да се преобрати вриједност јуначке крви; милијонима да се плате сузе сиротиње и нечувене муке, које је цео један витешки народ поднио у борби за стварање бољих услова својем опстанку, својој будућности. Наша много мучена отаџбина, која је кроз вијекове лила крв за слободу и цивилизацију, доведена је, кривицом моћних и себичних, до скадарске Голготе, и пошто се ријешила да учини потоње напоре да дође до циља, сложила се противу ње, у интересу некаквог мира, сва службена Европа, нудећи јој новчану оштету за досадање муке и жртве.

Ђаволски се смију у Бечу и по-другују кроз услужна јавна гласика. Да би показали како до јевтине побједе дођоше једино услед слабости противнике, направише од пројектоване трговине крвљу средство за унижавање и исмијавање. Црна Гора је, веле, сиромашна, те ће милијонима, које ће добити за тобожње напуштање Скадра, моћи да поправи своје привредно стање. И много причају о неплодности наше отаџбине, о крајњој немаштини њенога становништва. Стављају у изглед све користи, које би могла донијети новчана трампа за Скадар. Тако данас, а јуче нас оптуживаху да тежимо за Скадром жељни освајања, грамзиви за „ту-

ђим земљиштем“, које нам је, веле, непотребно, пошто имамо доста и својега! Кад нам бестидно за напуштање Скадра нуде у замјену милијоне, тад смо сиромаси са неплодном земљом, којима су новчана средства за унапређење и стога потребне; кад им одлучно и упорно, и послје поморске демонстрације, довикујемо: Скадар не дамо, тад смо објесни освајачи, који грабе више но што им је потребно! Лијепа логика, достојна данашње цивилизације! Да не би та стидна трговина испала на штету онијех, који први пустише кроз свијет мисао о њој, потрудила се бечка полуслужбена штампа да и за њу унапријед моралну одговорност баца на Црну Гору. Није крив онај, који врши над Црном Гором и нечувено европско насиље, само да се, *ма ђо какву цијену*, одрекне права на Скадар, већ је крива Црна Гора, која би имала пристати на наметнуту јој цијену!

Не брините се, неће вам страдати углед и образ због те трговине! Црна Гора ће вам посредно сачувати образ: она са гнушањем, са презрењем одбија милијоне у замјену за Скадар. Она ће показати да-леким покољенима људским, да је испод планине Ловћена некада живио један мали сиромашни честити народ, који је са својим Краљем одлучно одбио, да пође са струјом савремене му покварености и да по примјеру куповине Босне и Херцеговине за милијоне, од услова за живот одустане за новчане накнаде.

утврђују у убјеђењу, да руска дипломатија не располаже тачним информацијама.

Истичемо на пр. следеће мјесто: „Затим је Краљ добио савјет да одустане од својих личних погледа и да Црногорце не осуди на бескорисне жртве.“

Његово Величанство Краљ неће у овим ријечима да види као некакво потицање народа према своме Владаоцу: то би се противило свим законима морала, па за то ми ово мјесто приписујемо потпуној необавијештености Министарства Иностраних Дјела. У Црној Гори воља народа идентична је са вољом Владаоца и она има за једини циљ част и благостање отаџбине. Што се пак тиче тврђења, да је Краљ хтио да увуче Русију у један европски рат, ми напротив тврдимо, да је Њ. В. молило Русију да не загази у рат искључиво за то да помогне Црној Гори. То би могли најјасније доказати службени документи 14. фебруара и 22. марта, па за то би смо ми били благодарни Царској Влади, да изнесе документе на којима оснива то своје тврђење.

Црна Гора се потпуно саглашава са декларацијом Царске Владе, да се руска крв не смије пролијевати него за интересе руске отаџбине. Па и сама Црна Гора није никада пролила драгоцену крв својих синова него кад су то тражили част и спас Отаџбине, народне традиције и црногорска славна прошлост.

Црногорски је народ дубоко дирнут благовољењем исказаним од Њ. Велич. Цара према Црној Гори шилвањем жита за сиромашне фамилије ратника, као и живом симпатијом свих класа рускога народа према Црној Гори у овом ослободилачком рату.

Једна неправда

Познати француски писац Андре Шерадам и овог пута устао је у одбрану правде и правде протестујући противу неправде, коју хоће да учине српском народу, отимајући му Скадар.

У тренутку када балкански савезници, вели он, благодарећи својим напорима и победама, приступају подјели Турске, остављајући авијској Турској Цариград и обале Мраморнога Мора, Аустро-Угарска поново интервенише. Против кога? Против најмање државе у балканском савезу, против Црне Горе, са којом мисли да ће лакше изаћи на крај него са тврдоглавом Србијом.

Смијешна флотна демонстрација, у којој, на жалост, и Француска учествује, може се извинити само тако, ако има за задатак да сиротији Аустрији да приступи принудним мјерама, које би значиле пуно злоупотребавање силе. Јавно мишљење у Француској и Русији не би ни у ком случају дозволило да Француска и руска влада, ако би Аустрија ипак предузела војничке мјере, понесу макар и најмањи дио одговорности за једну такву повреду не само неутралности, за коју су се велике силе обавезале, него и човјечанских права.

Што су Аустрија и Њемачка разочаране, ражљуте, и што нијесу расположене да пристану на промјену равнотеже на Истоку, сасвим је разумљиво. Али за поправљање политичких погрешака има других начина. Има других начина, да се оно, што је једна рука изгубила, поврати другој. То је више ствар времена и вјештине него снаге и бјеснива. Претворити Европу у пламен зато, да се Скадар отме од Црногораца, и на силу Бога створити аутономну Арбанију, то значи пркосити историјској правди и ругати се географској истини.

Арбанија је једна дипломатска фикција. Арбанија не постоји, и ако је њено име исписано на географским картама: она је у ствари само ознака једне покрајине. Постоје племена, која географи означавају као арбанска, али која у ствари носе различита имена и вјечито ратују између себе. Арнаутска племена су раздијелена гудурама. Свако од њих живи за себе. Њихова заједничка карактеристика је та, што су сви скупа разбојници, пљачкаши који живе на рачун својих сусједа и уливају страх својим зликовцима. Безбројни покољи по македонским селима, српским и грчким, свједоче о њиховој разбојничкој вриједности.

Арнаути су највећим дијелом муслимани. Они су се потурчили у XV. вијеку, пошто су се једно вријеме опирали турској најезди под Скендербегом. Али је промјена вјере остала код њих само површна. Коран је за њих остао само мртво слово на хартији. Он је њима повод и изговор за пљачкање хришћанског становништва и арнаутских племена, која су остала хришћанска. Од тих племена, једна су католичка, друга православна. То су једина племена способна да се подведу под један правilan политички режим. Међутим, та племена су врло сродна једним дијелом са Србима, другим дијелом са Грцима. Сјеверни Арнаути представљају словенску мјешавину, и носе назив Гега; јужни Арнаути имају велике сродности с Грцима, и зову се Тоске. Као што се види, они су далеко од тога да представљају једну компактну нацију.

Од таквих поданика и од такве земље не могу направити једну политичку целину ни дипломати ни принчеви, којима би се дала владарска титула. Ако се аутономна Арбанија оствари, Аустрија и Италија ће морати да врше полицијску службу, свака у својој зони утицаја. Суверенитет између двије јадранске државе наставиће се још жешће. И зато сад свака од њих граби да за своју пропаганду има сигурнију основицу. Италија отима Валоу од Грка, Аустрија Скадар од Црногораца.

Међутим, по ономе што је на географској карти и по историјским фактима неоспорно, границе Арбаније не могу прећи линију црнога и бијелога Дрима. Скадар, поред свих флотних демонстрација, као стара пријестоница Срба, мора остати Црногорцима. Довољно је, завршије он, погледати на карту на увидјети, да балкански савезници имају право да одговоре Европи и Аустрији: „Оставите нас да на миру анектујемо оно што је наше!“

Словенски дан у Петрограду

(Из „Н. Времена“)

У два сата послје подне 24. т. м. у храму Воскресенија и у Казанској саборној цркви у исто доба отпочели су нарастоз за погинуле у рату за вјеру и отаџбину; а послје тога моленствије за даље побједе и благодарнице за већ дароване.

Присуствовало је много генерала и адмирала и чланови разних Словенских Друштава и словенских грудбеника, међу њима чланови Државне Думе и Државног Савјета — сенатор Наринкин, гроф Олсуфјев, Најдхарг, Звезимцев, Ковзан, Гамалеја, академик Соболевски, проф. Бехтерев, Васиљев, и т. д. и много госпођа. Било је неколико дирљивих момената богослужбена, када је огромни сабор вас падао на кољена при понављању „Свјетлим упокој“ и „вјечнаја памјат“, као и кад су за вријеме молебна пред чудотворном Казанском иконом Богородице све духовенство и све хиљаде богомољаца на кољена молили за побједе православних војска.

Послије умилних молитава слиједило је многољествије Господару Императору, Цару Фердинанду, Краљевима Србије, Црне Горе и Грчке и свему православном побједоносном војинству.

Пред дверима Казанског Сабора лежи огромни лаворов вјенчац са натписом на црногорским лентама: „Императору Александру III, који је признао црногорског Краља Николау јединим приатељем Русије“, који су чували студенти и по богослужењу дигли, па са почасним особама на челу, из храма се упутио многотисућни поход.

За вијением слиједила је колона демонстраната са узвишеним написима:

Рат на Балкану

Петроградски „Вјесник“

и „Глас Црногорца“

Службени руски лист „Правитељствени Вјесник“ донио је саопштење руске владе о држању Русије према питању о Скадру и Црној Гори, које је у изводу изнесен овим телеграмом:

Петроград, 28. марта. — Кад је скадарско питање већ било ријешено, Цар је великодушно послао припомоћ народу црногорскоме, а уједно је Краљу пријатељски саопштено, да би носио на себи тешку одговорност у случају да продужи отпор. Затим је Краљ добио савјет да одустане од својих личних погледа и да Црногорце не осуди на бескорисне жртве. Ови су кораци остали код Краља Николе безуспјешни. По томе је јасно било, да он рачуна на бацање Русије у један велики европски рат. Руска влада, услед тога, морала је узети потребне мјере да принуди Краља Николу да се покори одлуци Великих Сила. Царска Влада не губи наду, да ће Црна Гора прекинути своја упорна настојавања, сматрајући да је њезино самољубље задовољено тим што се покорава европској вољи, коју пред-

ставља импозантна интернационална флота. За тај ће случај Европа наћи средства, да надокнади црногорскоме народу жртве, које је имао за опсаду Скадра. Царска Влада не може сметнути из вида своју примордијалну одговорност пред народом руским, да се не пролије крв руска него ако би интереси отаџбине то тражили. Русија, велика сила славенска и православна, неће никада жалити помоћ и жртве за своју браћу, али с друге стране ови потоњи имају дужност да респектују савјете што им даје Русија. Ова не злоупотребује то своје право, а браћа треба да се сјете да ако се ми поносимо њиховим успјесима ове не би били могли постићи без Русије, која им је дала живот и која им је и још потребна у радости како у жалости, особито за узајамно измирење, без којег ови народи не могу постићи ни снаге ни напретка.

На то наш службени лист „Глас Црногорца“ примјећује:

У горепоменом службеном саопштењу Руске Владе, који је јуче публикован у Правитељственом Вјеснику, дужност нам је са жаљењем поменути нека мјеста која нас

„... српски, па ће опет бити српски, те ће опет „тећи вода куд је текла, што те српски мана рекла.“

По листовима

Срби и Арнаути

Биоградски Одјек доноси допис из Њема, у коме се говори о приликама у новом српском приморју и онда Арнауте у томе крају овако карактерише:

Католички Арнаути, који су о Ускресу, прије неки дан, прославили свој Ускрес праском мартиниових нушака, бјеху околишнито чимју то оруђе, а сад, кад су видјели нашу пјешадију и позива, наше пољске топове, а дапас хаубице и градске топове и ону снагу масу стоке и поморе, видјели су како су сићушни и ништа.

Погурећи и са блиједим лицима посматрају цијелу ову поворку и бугећи стењу. Тешко им је гледати ову силу. Сад су смирили, погурени, притиснути, као их наша сјај, наша сила. Душа им је клопула посматрајући све ово. Они се осјећају да су ништа, а католички попови, који прве пропаганду за рачун Аустрије, и то синови Албаније, за љубав 50 круна мјесечне плате, који су до скоро бушкарали против нас, — муком су занијемали, јер им је одузета моћ лажи њихове, јер све што дотле рекосе за Србију и нашу војску, утучено је, јер дотле обманути народ сад види, да није тако, како им они говораху, већ сасвим противно.

Конференција амбасадора

Све више избија негодовање у јавности противу конференције амбасадора у Лондону. Због њеног рада противу нас је устао сада и париски „Тан“, који се овако о њој изражава:

„Слабост аргумента, којим се брани погрешка амбасадора у Лондону, јако пада у очи. То што је лондонска конференција ријешила, да Скадар припадне Арбанији не може оправдати ову демонстрацију. Што вијесу принудили Турску да преда Једрене кад је конференција у Лондону тако исто и за Једрене ријешила да припадне Бугарској. Зашто да то важи само за Скадар? Нашто ове мјере? Конференција амбасадора требала је да одговори Аустро-Угарској: Ви сте добили довољно сатисфакције, кад дође вријеме, постараћемо се да се оствари све што нам је обећано, али не допуштамо да употребљавате силу. Мјесто тога, лондонска конференција узела је озбиљно аустро-угарски блеф, и пристаје на њихове захтјеве.

Да се Аустро-Угарској рекло, да ће она сама подијелити одговорност за мјере које предузима, а којима су противне Француска, Енглеска и Русија, она не би смјела да напада Црну Гору, као што прије шест мјесеци није смјела напасти ни Србију.

Послије овакве погрешке лондонској конференцији не смје се повјерити даље рјешавање питања европских. И она треба да се разиђе.

Арнаути у Сарајеву

Сарајевска „Српска Ријек“ опориче, да су Арнаути ипакли састајак у Сарајеву, како то измишља „Pester Lloyd“, па се руга у оните како тим бозацијама, које на све стране фаворизирају, тако и овоме што се све с њима ради. Затим наставља овако:

„Ама ова комедија прелази све границе. Ми би хтјели да знамо: ко издржава ове «прваке»? Ко им пише те изјаве, резолуције и меморандуме? Ко их наводи на то?... Одговор је јасно: Они истн кругови, који та њихона «дјела» (о којима ми ништа у Сарајеву не знамо) вјештају па велика звона и рекламну у страном свијету наше српско Сарајево као ередитне Арнаутлука!... Доста је више ове комедије. Ако је нашим познатим круговима до помоћи, нека помажу несретног босанског сељака, који и дапас сканала од глади и нати се као ни један сељак у свијету».

с болесницима, из чега је Зејдорф закључио, да је старчић искусан опходом с рањеницима. Уз пут он викну стражару енглески:

— Далше, привежи коња за дрво и затвори врата.

Када су они двојица послали болеснога, старчић се опет окрете служи и рече му нешто, по таквим наречјем, којег Зејдорф није разумио. Прије него су они с рањеним дошли у кућу, Далин их је прстигао и чак их је сусрео на вратима од куће, када су се пели на мали балкон.

Болесника су метнули на постељу у пространој соби, која, благодарећи снуштеним завјесама, показивала се с почетка, савршено мрачна.

— Прије свега потребно је прегледати рану и установити крв — рече старчић, сулећи по свему, домаћин куће. — Можете ли ми при томе мало помоћи, млади човјече?

— Ја тако мислим, јер се једино тиме занимам: дозволите да се преставим: доктор медицине Бруидо Зејдорф. Како ми се чини, ми смо но занимању колеге?

Старчић, тада подиже једну завјесу толико, да је не много велика пруга свјетлости пала на главу болесникову, довољно јака за то, да би се могло учинити све пужне радње. Прошло је прилично доста времена, прије него је одговорио.

— Ја сам се, истина, дуго практиковао, и могао бих указати помоћ у извјесном слу-

Овдје нам је угодно да напоменемо да су ти сарајевски Арнаути сад дали у „Saraјеvoer Tagblatt“—у изјаву противу Дервеш Химе, тобожњег арбанаског новинара, обичног протуве као што су и они сами, а чији је долазак у Сарајево огласио чак и сјуждени лист босанско-херцеговачке владе, а „Hrvatski Dnevnik“ и њему слични интервјуве с њиме доносили. Они сад одричу да је Хима плавак званични заступник Арлаута и одричу му сваки мандат, изнесећи како није никаква чиневница.

Аустрија и Италија

Говорећи о односима савезничким између Аустрије и Италије бечки „Цајт“ истиче да се «мора најјаче нагласити да је јавно мишљење у Италији као готово и цијела талијанска штампа потпуно на страни Црне Горе и да би у Италији плануло право славље кад би пао Скадар, чији би се пад сматрао савршеним чином и тада би тешко било потиснути Црногорци из освојених крајева.»

Пребацујући то Италији, „Zeit“ заборавља да је исто тавно расположење и међу већном народом у Аустро-Угарској, јер као што се зна све словенско јавно мишљење и словенска штампа у монархији потпуно је на страни Црне Горе. „Zeit“ види расположење у Италији, а на своју околину заборавља.

Кретање војних бродова

„Рајтер“ о кретању ратних бродова

Лондон, 29. марта. — „Рајтер“ јавља да је мјесто оклопљене крстарице „Војвода Едмбург“, брод „Хибернија“ отпутовао за Егејско Море. Крстарица „Медеа“ отишла је за Крф.

Протекторат над Маћедонијом

Изјава Едварда Греја

Лондон, 29. марта. — Греј је у парламенту на питање да ли ће учинити корак да се за Маћедонију добију исте гаранције као и за Арбанију, изјавио је да је у погледу Арбаније постигнут потпун споразум Европе, а што се тиче Маћедоније не постоји никаквог споразума, те стога се никакав корак и не може предузимати односно протектората над Маћедонијом.

Слободно кретање „Хамидије“

Грчка протестира због проласка кроз Суец

Лондон, 29. марта. — „Рајтер“ јавља да је Грчка учинила на надлежно мјесто представку односно поновног проласка „Хамидије“ кроз Суец.

Борба око Чаталџе

Артиљериска ватра код Чаталџе

Цариград, 29. марта. — Јуче је била лака артиљеријска ватра на лијевог крилу код Чаталџе. Ништа се није важнијег десило на осталим тачкама на Чаталџи.

чају; но ја, заиста не знам, зашто смо ми колеге; а сада, када је рад око нашег пријатеља, у вашој вољи стоји, да му и сами укажете помоћ. Ви ће те овдје наћи све, што је нужно за то. Дозволите и мени, да само будем ваш асистент.

Далин, који, кад је дошао у кућу, бјеше скинуо ципеле, и ишао бос, донесе два сандучића: један већи са средствима за преврјање, а други мањи са свијема хируршким сировинама. Зејдорф лако уздахне, што ће моћи све учинити за свога пријатеља, у колико му силе човјече допуштају. Не губећи у залуд ријечи, оба пријону на посао. Зејдорф стави већ завијач на главу болесникову, и готово једновремено, благодарећи заузимању старчеву, који се старао да га поврати, Галигер отвори очи.

— Како се осјећаш, пријатељу? — унига га млади лекар — Видиш ли ти мене и познајеш ли ме?

— Да — одговори он тихо и с усиљавањем — но шта се десило са мном?

— Тебе је бацно коњ, и ти срећно добио малу рану на глави.

Галигер мрдне с повезаном главом. Црте његовог лица, мало по мало, почеле су се оживљавати, но ипак оне су с почетка изражавале само чуђење.

— Чудно! — муцао је он — ја се никако не сјећам тога, што се десило. Па та сеоба!? Куда си ме ти завео?

Бомбардовање Сиазманти-а

Грчки торпиљер у акцији испод Ајвалие

Цариград, 29. марта. — Један грчки торпиљер бомбардовао је Сиазманти-ли на југу од Ајвали, али шрапнел избачен од наше обалске артиљерије погоди на мост торпиљера.

Велесиле и Турска

Турци незадовољни одлуком велесила

Цариград, 29. марта. — Све вијести односно одговора велесила савезницима произвеле су незадовољство, особито што се тиче ратне оштете; званични кругови веле да о томе не може бити ни ријечи и напомињу да су велесиле обећале да ће указати финасиску потпору Турској.

Одговор велесила

Велесиле одговарају на ноту савезника

Софија, 29. марта. — Неколико представника велесила већ су добили инструкције у погледу предаје одговора велесила савезницима, што ће се извршити вјероватно сјутра.

Бојеви пред Цариградом

Узалудан покушај турске војске

Софија, 29. марта. — У петак, 25. марта једна чета турске пјешадије искрцала се на југу села Кастеро под заштитом једног брода и наступила пут чете бугарске која се налазила на положају код села Јалос. Бугарски су војници зауставили палбом наступање непријатеља и уништили га. Послије подне два бугарска одјељења наступила су потпомогнута артиљеријом к селу Кубургас, одакле су истјерали Турке. На осталим тачкама фронта авангарде било је мирно.

Велесиле и Балкан

Одговор велесила савезницима

Софија, 1. априла. — Представници велесила предали су синоћ шљедели одговор: Велесиле, узимајући са задовољством на знање расположење савезника да се прекину непријатељства, одговарају шљедели на четири тачке савезничке ноте: На прву тачку нема никакве примједбе. На другу тачку велесиле примјеђују да пошто је судбина Егејских Острва остављена на ријешење велесилама, то се та тачка може усвојити само под резервом ријешења извјесних острва. Што се тиче треће тачке велесиле изјављу-

— У кућу, код које се десила несрећа. Опасност је већ прошла, али ипак мораш се користити, за неколико дана, гостопримством овога господина. Ја се надам, ви нећете бити против тога, господине; молим изволите, ја мало прије не чух ваше презиме.

— Ја се зовем Липден, доктор Роберт Липден — рече старчић, којему се бјеше обратио Зејдорф, и који, пошто се пробуди болесник, поче опет да нешто ради око завјесе. Послије мало промишљања додаде: — Што се тиче гостопримства, ја мислим да га нећу отказати; али ја имам узрока који ме приморава, да вама откажем поћиште.

— Помојте бити увијеђени, колега — рече Зејдорф — ја сам увијерао да то нијесу ваше пошљедње ријечи. Ја не кажем за то, што је несрећа прозашла узроком нашег псега, но као човјек, а нарочито као лекар, ви сте и без тога обавезни учинити све што је могуће, да би излјечили болесника. И ви доиста, сигурно, не сматрате за истину то, што овог часа рекох моје пријатељу. Ствар је врло озбиљна. Ви сами видите, да је он опет пао у несвијест, а преносити га куда, било би много опасно.

Доктор Липден ништа не одговори. Нервозно је чунао своју сједу браду, и унутарња борба јасно се озрадала на његовом лицу.

Зејдорф мало поћути, а затим продужи још енергичније:

— У осталом, ја јемчим, да се од вас

ју да су спремне да покажу границе сјеверне и сјевероисточне Арбаније. На четврту тачку велесиле веле да је ријешење свију финансијских питања остављено техничкој комисији у Паризу, у којој ће учествовати и изасланици ратујућих странака. Велесиле налазе да сада нема мјеста давати објашњења односно принципа ратне оштете. Гешов је захвалио и одговорио да ће се споразумјети са савезницима.

Припреме за преговоре о миру

Софија, 2. априла. — Страшимиров, аграрца, интерпелисао је у Собрању владу, да ли она држи услове услове мира, које су велесиле поднијеле и како држање мисли да предузме, ако савезници стану да одуговлаче с преговорима. „Мир“ изражава убјеђење да ће одговор савезника на представку велесила бити потоње и да ће завршетак прелиминара и довршетак непријатељства бити убрзо. Одговор велесилама не задовољава потпуно тражење савезника, али ови стављени наспрам Европе морају попустити пред њеним ауторитетом. Сигурно је, да ситуација није лишена изненађења и компликација, али пошто су велесиле одузеле савезницима могућност, да диктирају услове мира у Цариграду, то се оне неће противити праведним захтјевима савезника.

Одговор на ноту савезника

Биоград, 1. априла. — Данас у 11:30 сати прије подне представници велесила предали су начелнику министарства спољних послова Драгомиру Стефановићу одговор на ноту савезника. Нота је у свим тачкама слична оној, која је већ предана бугарској влади. Стефановић је одговорио у одсуству предсједника Министарског Савјета, министра спољних послова, да ће српска влада одговорити одмах чим се буде споразумјела са савезницима. (Прес-биро).

Тужна годишњица

„Н. Време“ доноси сљедећи одисај племените душе А. А. Столипина.

Назад десет година, 28. марта, погинуо је од куршума дивљег арнаута, наш консул у Митроници Г. С. Шчербина. Арнаути нијесу крили, предупредавали су, да они неће допустити рускога консула и да ће га убити; али министарство ипостраних дјела, равнодушно према судби свога чиновника, послало га је на тако опасно мјесто без сваке обезбједе, осим два каназе. У томе се и састоји величина подвига Шчербиница, што је он пошао на неминућу смрт без икаквог коле-

неће ништа друго тражити, само соба и постеља. Ако је потребно, ја ћу ове ноћи замјенити болничарку, и ја сам...

Оштрим дизањом руке, Липден га прекиде.

— Није могуће! Никако није могуће! Ви имате за право да је преношење болесниково опасно: јер, молим вас, и ја сам за то, да се не преступи закон човјечности. Он може остати овдје; но ја не могу допустити, да поред њега и неко непознат буде на ноћништу. Ја са свима слугама његоваћу га; за њега ће све бити. Ако вам се чини то недовољно, ја ћу приморан бити, да и њега удалим од моје куће.

У тијем ријечима, било је толико непоколебљиве ријешености, да Зејдорф у интересу свога пријатеља, није нашао за сходно тражити од Липдена већих жртава, и ограничао се тражењем:

— Дакле, ви не дозвољавате да ја проведем ноћ поред кревета болесникова?

— Заиста не. Ја имам важних узрока, која ме на то приморавају. Ви, заиста, можете посјеђивати нашега пријатеља дану, да би се увјерили, да се он користи потребним његовањем. Не тражите од мене више, и ослободите ме од посјете других лица.

— С те стране, ви ћете бити мирни. Галигеру су родитељи умрли, а једна сестра његова живи са својим мужем у Петрограду.

— Наставиће се —

бања, претпоставивши дужност службе изнад брига о свом животу. Споменимо се и одајмо пошту хероју, чије име не смије бити саборављено. Десет година било је доста, да неприступна звијезда разбојлика, обавремена руском крвљу и крвљу голиких једноплеменних жртава, која се вијековима лила, да се та звијезда најпослије разруше силама уставног Словенства; десет година било је доста да се оствари древна машта хришћанских народа и паде Ислам — тај насилник, који је продро у Јевропу у погасно огњишта слободе, просвјете и истине сузама покорених народа. Велик је био ослободилачки порив, али није било мање приуговлањавање посљедних десет година свјесним, упорним и тихим трудом. Уједињени величаном опште пијељу, народи су купили силе и средства, приправљали оружје, и очарани предосјећањем будућег подвига, провалили су године у том заносу душе, који друге часовито обухвата на миг великих несрећах и славах.

Као да је то јучер било, спомињеш се узмирења и саучешћа рускога народа, поражената вијешћу о прекрасној смрти бједнога рускога консула; али каквом задржином успјеше наша јужна браћа да испуне овај кратки простор времена! Само десет година; ко би рекао, да ће на дан тужне годишњице већ бити зажежана вјечита луча бесмртнија над далеком надгробном плочом, очишћеном од скврног муслиманскога гњета, и ко би рекао, да ће се на дан тужне годишњице овога рускога самопожртвовања из сие словенске породице само Русија придружити насилију над Словенством, да подржи тај арбалетски крај, који је рукама својих зликоваца убијао највјерније и најбоље руске синове?

Спавај мирно, добри сине Русије; они, који те нијесу чували у животу, знаменују гада десетогодишњицу твога подвига одрицањем од оне вјере, која је тебе покренула на овакав подвиг, знаменују твоју смјелост победом малодушности, знаменују угашени пламен твоје љубави проглашењем користи страшљиве равнодушности. Спадај мирно; с тобом је печално срце Русије.

Суза

над гробом Милана Ст. Врчевића

Даждила је ситна прољетња киша. Небо је било црно, намргођено и тмурно, као и расплакана душа твоје ојабеле мајке, у тренутку, када је пратила твоје посљедње траже и брисала сузу посмртницу, са твог испивеног лица. Смрт се, из једног кутка твога сиротног огњишта демонски кострешила и злокобно церила, упијајући и још једном своје невидљиве канџе у твоје разрижене груди. Горно си и догорио, брате мој, пријатељу мој... Печат вјечног неповратка дубоко је отиснуо свој рељеф на твоје мраморноме челу. Јецало се и плакало... Твоја мајка ћутала је као мрамор... Твоја браћа јавкала су као рањени орлови. твоје сестре укочене погледе упираше у пепео твога битисања; а ми — твоји другови — шапатом набрајали идеалне дане твоје бурне младости и неутољивог чезнућа... Мајчино ћутање, биле су ријечи веће од Ловћена, снажније од олује...

Збогом, Милане мој, буди сретан, што си доживио остварење Великог Дјела, сна, који те редовно пратио и твоју добру и племениту душу заносио.

Дневник

Убиство свештеника Палића. О истрази, која се води о убиству католичког свештеника Палића у Ђаковици, добили смо у суботу овај телеграфски извјештај из Ђаковице: Данас је извршен поновни предсјед и секција над тијелом потинулог католичког свештеника Палића. Секција је извршена од стране три љекара, које су консули са црногорским делегатима одредили. Вршењу секције присуствовали су консули. Секцијом је поново утврђено да Палић није убијен из непосредне близине. Убиство је извршено из пушака и с леђа. Ни првим ни поновним прегледом нијесу се нашли никакви трагови каквих других повреда. Овим се доказује да су били потпуно неосновани гласови да је Палић избојен бајонетима

што је аустриска штампа тврдила. Убијен је у бјегству из пушака.

За наш Црвени Крст. Под насловом „Помозимо Црногорски Црвени Крст“ биоградски листови доносе овај апел: „Борећи се као лавови наша браћа Црногорци за ове шест мјесеци имају велики број рањеника, о којима води бригу и старање Црногорски Црвени Крст, чија су средства необилатна по готово исцрпљена. Пожуримо за то колико ко може и хоће у помоћ рањеној браћи Црногорцима. Одужимо се својој светој дужности према браћи нашој! Прилоге ма и најмање примаће Општа Привредна Банка у Биограду и слати их Црногорском Црвеном Крсту, а имена приложника објавиће се“. Сличне су апеле донијели и други словенски листови, који уједино јављају и да је почело поновно прикупљење прилога за наш Црвени Крст.

За Скадар. Велики католички париски лист „La Croix“ доноси лијепог чланак о балканским Словенима, у коме се у име правде људске и Бога тражи да се Скадар преда Црној Гори.

Лажни официр. До скоро су њемачки листови доносили врло често некаква причања турског официра и команданта Тузи, који је њемачку публику увјеравао како му је испало за руком да из ропства побјегне и из Црне Горе ускочи у Аустрију. Градачки лист „Tagespost“ чак је донио и интервју с тим официром, с којим су Њемци правили читаве параде. Сад из Беча јављају, да је тамо ухапшен неки Халашевић, пиљар из Сарајева, ради великих превара. Он се код разних турских консулата у Аустрији представљао као турски официр и командант Тузи, те је тако од консулата мамио паре тобож за путни трошак. Главни турски консулат у Бечу добио је обавијештење, да се прави командант Тузи налази још у ропству у Црној Гори и да је нашој заједно с њемачком штампом обичном варалици. Халашевић је ухапшен кад је поново дошао у консулат ради новца. Ово је небројени пут како њемачка штампа грозну насједу због своје похлепности за сензацијама. Хоће да нагласи Србима, а сама се насамари!

† М. Врчевић. У суботу се на Цетињу угасио један млад живот пут пољета и љубави; нестало је једног младог и интелигентног нашег омладинца, умро је **Милан С. Врчевић**, контролор поштанско-телеграфског одјељења. Покојник је био из честите и у Српству добро познате куће Врчевића, ујак познатог нашег приповиједача Вука, а сич публицисте Стевана Пензљевича, болест оборила га је у постељу још прије годину дана и послје дугог и тешког боловања најзад јој је попустило. Добри Милан био је агилан и предузимљивог духа. Не само постанак него и егзистирање многих друштва у пријестоници његова је заслуга. И на лијепој књижевности је радио, те је неке његове радове и наш лист доносио. Као чиновник се одликовао радношћу и приљепношћу, те га је очекивала лијепа будућност. И као члан породице, и као члан друштва био је врло омиљен. То свједочи и погреб његов. И поред ратног а уз то и врло ружног времена погреб му је био импозантан. На смртни одар његов положено је неколико вијенаца. Пјевачко друштво „Његош“, чији је био оснивач и незамјенив секретар, из почасте је на погребу судјеловало. До вјечне куће испратио га је цвијет грађанства оба пола, ожалив га искрено и топло. Смрћу његовом губи и породица, и друштво и земља наша, којој су такви синови као што је био добри Милан сада више потребни него икад. Оплакујући смрт овога честитог, ваљаног и опште омиљеног нашег омладинца и својнег сарадника нашег листа, ожаловишеној породици желимо утехе у овом тешком и ненакладном губитку. Покој му души и спомен међу нама, а остатку напредак!

Руско-црногорско друштво. Сврху руско-црногорско добротворног друштва приредило је 30. марта у вече у Александровој сали петроградске општине свечану сједницу уз учествовање чланова царских породица и солискиње руског цара Горленко-Долине, која је пје-

вала словенске пјесме и рецитовала стихове Николe I. Више предсједник и оснивач друштва синђел Макарије Ускоковић изио је историју Црне Горе и садањи положај њен, а предсједник друштва и посланик А. С. Гижицки држао је поздравни говор.

У бесконачност. Само од како рат траје имали смо небројено пута прилике да укажемо како њемачка штампа фабрикује телеграме с Цетиња, којима се хоће да баца семе раздора између Србије и Црне Горе. Тада смо нарочито истicali како се наш заједнички непријатељ служи недозвољеним средствима и како нашем листу подмеће, да је донио ово или оно противу Србије. Тако је и сада у јавности пуштен телеграм с Цетиња ове садржине: „Цетињски Вјесник“ пише: „Посљедњи се губитци Црногораца објашњавају тиме, што је српска артиљерија пуцала на Црногорце. Командант српске артиљерије заборавио је дати наредбу, да се обустави ватра док су Црногорци напредовали“. Не то, него ништа томе слично наш лист није донио. Уз то ми тако што не бисмо могли ни доијети, јер је ово протачка измишљотина, чија је теденција и сувише провидна.

Бијесни пси. Пошто се у неким мјестима Црне Горе појавило бијесило на псима, то се наредило власницима паса, да исте не смију држати без корпе (гвоздене решетке) на њушци, а поред тога, да плате општини прописну таксу од 4 перпера. Ко противно овоме учини биће кажњен новчано, а уз то ће се његово псето одмах убити. Неколико њих уједино од бијесних паса упућени су у Србију на посматрање.

Мјесто вијенца. Чиновништво поштанско-телеграфске струке скупља међу собом прилоге, које ће намијенити добротворној сврси, мјесто вијенца преминулом **Милану Ст. Врчевићу**, бившем контролору поштанско-телеграфског одјељења министарства унутрашњих дјела. То исто је урађено и приликом смрти **Николe Хаџића**, поштара-телеграфисте никшићске поштанско-телеграфске станице, који ће бити уписан за добротвора фонда сиромашних гимназијалаца на Цетињу. Оваква пажња хришћанска и осјећајни дружељубља могу да послуже за примјер.

Покојницима нека је вјечни помен!

Вријеме. Послије врло лијених и пријатних прољетних дана, кад се ишло без горњих капуца, а многи чак и сламљене шешире носили, када се војска под Скадром чак и купала, настало је вјетровито и кишовито вријеме, ушљед чега је и студено почело да расте. Прошле седмице бисмо и врло често и врло силно олуја и плаховита киша, а у понедељак у вече почео је да прохуће узакни синђел. Није много претрпало на себи сине преовладао и цијелу пријестоницу с околином увио у бјелу плашт. Синђел од како је почео непрекидно је падао у ситним, али врло густим нахушницама и до сада је у великом слоју напала. Аутомобилски саобраћај с Котором је од јуче прекинут. Синђел је синђел престао, али је преко ноћи био јак мраз. Данас је освануо лијеп сунчан дан, али знатно студен.

Књижевност

Освећено Косово. Изашла је из штампе „Освећено Косово“, народне пјесме, које је сјевао Драгутин Ј. Илић. У њој су оијевани догађаји из ослободилачке војне од Куманова до Јадрана. Књига износи 10 штамп. табака а има 14 пјесама испеваних у духу народном. Цијена заједно са поштарином 1. кр. Ко поручи 10 примјерака добија једанаесту ратат; за поручених 20 књига па на више ратат је 20%. Новац ваља слати г. Драгутину Ј. Илићу. Књига се неће извјеру никоме слати.

„Дело“. Изашла је из штампе мартовска свеска „Дела“ са овим садржајем: Sole oriente, од Проке Јовкића. Марта, слика од Л. Михајловићеве. Вратоломије, приповетка од Невесинског. Басне, „Лончар и пријатељи“, „Вук и Врана“, „Вук и

славуј“, „Две пријатељице“, од Милана Вукосовића. Басна, прича и слика са Јаулије, од Халима С. Давича. Jung-Wien; Артур Шницлер и Херман Бар, од Мирка М. Косића. О обавезности српско-бугарске конвенције, од Др. Милете Ст. Новакосића. Питање конкордата између Србије и Рима, од Др. Лазара Марковића. О језику, од Драгине Лапчевића. Аустрија и Балкански Рат, од Рене Пинона. Превео са француског Др. В. Нипчић. Таода (Thais), роман од Анатола Франса. С француског превео Стева Маринковић. Социјални преглед: Социолошке теорије, од Живка Јовановића. Социологија и педагогика, од А. Фицера. Економски преглед: Ратни порез у Њемачкој, од Др. Бел. С. Јанковића. Турске финансије, од Др. М. М. Стојадиновића. Позоришни преглед: „Змија дјевојка“ од В. Ринкова. „Тафун“ од М. Ленђела, „Просидба“ од А. Чехова и „Њих четворо“ од Габриеле Запољске. Реф. од П. С. Талегова. Књижевно-научни преглед: Јелена Ј. Димитријевић, Нове, роман. Реферат од Јелене Беловић-Бернацкићеве. R. Bagot, Gli italiani d' oggi. Реферат од Миодрага Ристића. Литература о Балканском Рату: III. Dr. Schwarzlose, Die Balkanstaaten und der Balkankrieg. Реферат од Др. Ст. Станојевића. Политички преглед: Савезничке побједe. Интервенција Европе у Балканском Рату. Нелојалност европске дипломатије, од Politicus-a. Франческо Кристи о Арнаутима. Саопшћено Л. Белешке. Друштва. Књижевност. Читуља † Др. Михаило Вујић.

„Дело“ излази сваког 25. у мјесецу у свескама од 10 табака. Цијена му је на годину 16 динара; за иностранство 20 динара.

Тарабош

На Тарабош дично брдо,
Више Скадра што се вије,
Турске, српске па и наше,
Ту се крви много лије.

То је српско некад било.
И опет ће српско бити!
Српски барјак као прије,
На њему ће с' опет вити

Тарабошу дично брдо,
Ти причкај јоште мало,
Благо теби, срећно ли си,
Кад те Српство опасало,

Опет ниси уништено,
Док се за те Србин пати,
Српска момчад са пурама,
На тебе ће проиграти.

Цетиње

Видо Ј. Латковић
гимназист II. год.

Изашао је из штампе:

ЗБОРНИК

СУДСКИХ ЗАКОНА, НАРЕДАБА И МЕЂУНАРОДНИХ
УГОВОРА ПО СУДСКОЈ СТРУЦИ

ЗА

КРАЉЕВИНУ ЦРНУ ГОРУ

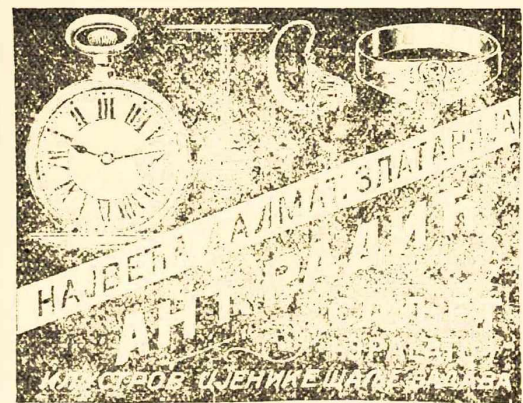
СЛУЖБЕНО ИЗДАЊЕ

КРАЉ. МИНИСТАРСТВА ПРАВДЕ

КЊИГА II.

Зборник обухвата вријеме од 18. октобра 1798. до 25. фебруара 1910 године.

Може се добити код Управе Државне Штампарије на Цетињу. Цијена Перп. 4.

П. н. бр. 1. 18—50

ЦЕНТРАЛА:

ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:

ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пилавог дрва: дасака, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и нуханог. Паркета букова и храстова.

греда тесаних сваке димензије. горивог дрва и енглешког наменог угљена.

из 1911. год.

П. н. бр. 39. 46—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник: Радомир Кривокапић Орлински